SIAŬBIT THE SOWER

Vialika-Litoŭski (Biełaruski) dvumiesiačnik

The Great-Litvanian (Whiteruthenian) bimonthly

Authorized as Second Class Mail, Post Office Department, New York, U. S. A.

Časapis Katalicka-Hramadzki

1969, Listapad-Śniežań Nr. 72 (h. 11) November-December, 1969

Redakcyja "Siaŭbita" žadaje Svaim Čytačom Viasiołych Kalad i ščaślivaha Novaha 1970 *Hodu!*

Naradziŭsia, nam źjaviŭsia,
Pamiž bydła u stajni Boh.
Chto-ž małomu, darahomu
Dać tam chvału hodna moh?
Pastuški, vy paśpiešajcie,
Čeść i chvału jamu dajcie
Vas anioł tudy zavieść.

Razam z vami, my z malbami
Paśpiašym tudy chutčej,
Choć małoha, staniem Boha
Ciešyć pieśniaju svajej.
Bo jon biedna naradziŭsia,
U žłabočku prytuliŭsia,
Kab nas hrešnych u niebie mieć.

Litaścivaść Boha pry Narodžańni Pana Jezusa

"Boh, katory jość bahaty u miłasernaść, ažyviŭ nas u Chrystusie"
(Ef. 2, 4 i 5).

Ludzki rod, pašla hrechu, znajšoŭsia u vialikaj duchovaj halečy, jakaja prajaviłasia u hanarystaści, schilnaści da časovaści i sładastrasnaści. Zbaviciel, rodziačysia u hrocie, daje leki na hetyja chvaroby. Prociŭ stavicca hanarystaści najbolšaj pakornaściaj, zachapleńniem časovaści — ubohaściaj, a sładastrasnaści—umierčyvańniem płoci. Heta-ž praŭdzivy lekar, jaki prynosić ucichamirajučy balsam na rany čałaviečaj dušy, ažyŭlaje jaho svaim prykładam i vyvodzie z najbolšaj hałaty. Heta jość pačatak litaścivaj dziejnaści Chrystusa.

Pačatak złoho i žyrało hrechu, padzieńnia aniołaŭ i ludziej, była hanarystaść. Pan Jezus užo jej procistaviŭsia pakorlivaściaj pry urodžańni. Rodzicca u małoj miaścinie, blizu nieznanaj — Betlejemie. Prarok ab jej kaža:"O ty, Betlejem Efrata, maleńki miž tysiačami judzkimi: ź ciabie mnie vyjdzie, katory budzie panujučym u Izraelu, a vychad jaho ad pačatku ad dnioŭ viečnaści" (Mich. 5, 2). Zjaŭlajecca u postaci maleńkaha Dziciatka, paza miestam u hrocie, nikomu niznany, praz usich adapchnuty i zabyty, a poŭnačy, kali usie byli pahruzienyja uva śnie. Odnak,dziela toj chviliny Boh stvaryŭ śviet, a usia ludzkaść pryhataŭlałasia na jaje.

Kali majecca naradzicca dzicio, rodzičy i radnia robiać vialikija pryhatavańni, asabliva pry narodžańni ludziej zamožnych — uładarnych. Tut rodzicca navyššejšy Uładar, a usio maŭčyć. Maryja, Jozef źjaŭlajucca pradstaŭnikami karaleŭskaha dvara, a voł i asioł — pradstaŭnikami biezrazumnaha stvareńnia, ćviordaja sałoma u žołabie i ciamnata — voś usio akružańnie.

Adnak tut jość inšaja vialikapyšnaść: voś Chrystus rodzicca ź Dzievicy, a pačaćcie jaho — sprava Śviatoha Ducha. Voś vialikapyšnaść. Cud niebyvały, katoraha śviet niezaŭvažaje, niauznaje i niacenić. Rodzicca pasiarod načnoj cišy, bo jość uładarom unutranoha i vonkavaha supakoju. Supakoj byŭ na śviecie: Roma raspaściorła svaju uładu nad Eŭropaj, Afrykaj i Azijaj. Dyplamatyčnyja kurjery znosiać adusiul spisovyja knižki

u Romu, kab miž imi zapisać tam imia Uładara, narodžanaha u Betlejemie, kab Imie Jezus zaśviaciła i na Kapitolu, jak metryka Jahonaha urodžańnia, na katoruju buduć spasyłacca u pryšłaści Ajcy Eklezii .

Dziciatka Jezus maŭčyć, ale užo jość śviedamaje svajho zadańnia, bo maje moc i žyćcio Božaje. Jon śpić, ale viedaje usio, što naŭkoła jaho dzieicca, "nie zdremieć ani zaśnieć, katory ścieraže Izraela" (Ps. 120, 4). Kali vylivaje ślozy, to tolki iz spačućcia da nas. Jahony cichi dych macniejšy sam u sabie ad šumu marskich bałvanaŭ. Jahony pozirk uskazvaje darohu zorkam i narodam. Z Jaho małoha Serca uznosicca da niebiesnaha Ajca achviara češci i abažańnia. Jahonaja malitva — padziakavańnie u imieni usiej ludzkaści, jość adnaŭleńniem ślubu: "Voś idu!" (Ps. 39, 8).

Pieršy raz spahladaje na svaju Mamu, vyciahvaje da Jaje ručki iz niavyskazanaj čułaściaj, abyjmaje uzrokam Jozefa — svajho Apiekuna, a nakaniec miłaserna u duchu i na nas usich, bo-ž pryjšoŭ dziela našaha zbaŭleńnia.

II. U narodžańni Pana Jezusa i u akaličnaściach taho narodžańnia nia było ničoha vypadkovaha, a usio było u padrobnaściach pradbačana, pradskazana i mieła biazmiežnaje značeńnie. Narod izraelski vyabražaŭ sabie pryjścio Mesyjaša zusim inakš. Iz śviatoha Piśma viedaŭ, što Boh ukazyvaŭsia u vialikaj mahutnaści. U žachlivym Majestacie abjaviŭsia Boh u Egipcie i na hary Synaju. Tym časam tut Zbaviciel źjaŭlajecca nia tolki u najbolšaj pakory, ale i u najbiadniejšym stanie. Na vyhlad vydajecca, što heta ubohaść zusim prypadkovaja, ale u rečaisnaści była dobraachvotna vybranaja, kab praz "dobraachvotnaje vyračeńnie najprymityŭniejšych patrebaŭ nas bahatymi učynić.

Dzicio Jezus nia mieła kałyski; "nia było miesca u zajezdnym domie" (Łuk. 2, 7). Jozef uładziŭ, jak moh kutok čyściejšy u hrocie, zasłaŭ sałomaj, travoj, vyciahnuŭ zapasy i što było kaniečnaje, razkładajučy to na žałobie, prymacavanym da muru. Inšych vyhad biednyja padarožnyja nie mahli mieć. Ubohaść i čystata serca Ich abaich tłumačyć, čamu Pan Jezus naradziŭsia u hrocie, praznačanaj dla žyvioły. Jozef byŭ ubohi, nia mieŭ hrošy, kab pasiarod takoha vialikaha napłyvu ludziej, naniać pamieškańnie, a Maryja skarystała z taho, bo žadała akružyć narodžańnie svajho Syna poŭnaj tajnicaj pašany.

Maryja nie biez padstavy šukała adasoblenaha i spakojnaha miejsca na raźviazak. Archanioł Jej skazaŭ, što ź Jaje narodžany Syn abyjmie "pasad Davida, ajca jaho" i budzie uładarom, a "uładarstvu jaho nia budzie kanca". Maryja vielmi dobra zrazumieła, što toje Uładarstvo miełasia być. Nie takoje, jakija byli u tyja časy, ziamnyja

uładarstvy. Vidzieła ady, što hety dynastyčny naślednik mieŭ za tranovuju salu stajniu, a za pasad — žołab, za baldachin — pavucinu, a za usiu śvitu — dvoje biazdomnych ludziej. Znaki novaha uładarstva byli zusim inšyja ad cechaŭ dačasnych uładaŭ.

Jaki heta kantrast miž Uładarom uładaroŭ, pałožanym u žałobie betlejemskim, karalom Herodam, katory 9 kl. na poŭnač pyšniŭsia u svaim zamku, upryhožanym brylantami i zołatam. U hrocie betlejemskaj tolki 3 asoby uchodziać u skład stajnievaha dvoru, z katorych adna reprezantuje dzievoctvo, druhaja — ubohaść, treciaja —pasłuchmianaść, a usie razam pakoru i biazvinnaść. Kali na dvary herodavym u Jerozolimie, ubohaść była u pahardzie, dzievoctvo — zusim niaviedamaje. Suproć — topčanaja pakornaść i biazvinnaść. Rabili zamachi na rodzičaŭ, asudžali na śmierć cvaich synoŭ, čynić kroŭžamiašańnie, pralubadziejstva i hrachi sadomskija. Ale praŭdzivy kantrast miž tymi uładarstvami vynikaŭ iz jašče hłybiejšych raźnicaŭ. Ale praŭdzivy kantrast miž tymi uładarstvami vynikaŭ iz jašče hłybiejšych raźnicaŭ maralnych.

Novonarodžanamu spadkajemcy Davida prynadležała — akazańnie pašany iz starany paddanych. Dyk i pryšli pastuchi, najnižejšyja słuhi na ziamli, katoryja svaim pachodžańniem nie roźnilisia ad Davida, katory u moładaści byŭ pastuchom, ani ad novonarodžanaha Uładara, katory ab sabie u pryšłaści kaža: "Ja jość dobry pastyr" (Jan 10, 11). Pryšli ubohija i pakornyja da ubohaha i pakornaha, Uładara, katoraha Archanioł nazvaŭ "Synam Najvyšejšaha". Byli zaprošanyja praz siabroŭ Najvyšejšaha dvara, katoryja, łučačysia z najnižšymi słuhami na ziamli, śpievali: "Chvała na vyšynach Bohu, a na ziamli supakoj ludziam dobraj voli".

III. "Vialiki chvory lažaŭ na ziamli. Dziela taho patreba było vialikaha lekara ź nieba", — kaža św. Augustyn. Voś Pan Jezus pry narodžańni lečyć ludziej nia tolki z pyšnaści, uspadoby dačesnaści, ale i z treciaj, vialikaj rany, naniesianaj praz hrech, a jej jość *sładastrasnaść.* Zbaviciel ad pieršaj chviliny svajho ziemskaha žyćcia, paddajecca umierčyvańniu unutranomu i vonkavamu. Umierčyvaŭsia Jon u łońni Matki, astajučysia ukrytym, u ciemnacie i viaźnicy. Pryšły navučyciel ukryvajecca i ciapier u maŭčańni i pačynaje svajo žyćcio umiarkoŭnaćci u havorcy, što charakteryzuje usio Jahonaje žyćcio. Jak kožnaje dzicio, i Pan Jezus maŭčaŭ, dazvoliŭ spavivacca, nasić dy vazić u Egipt, jak słaboje i biassilnaje dzicio.

Adnak nia moža tut być hutarki ab jakoj niedałužnaści, abo niedachopu razumnaha uśviadamleńnia supolnaj inšym dzieciam. Zamknutyja Jahonyja vusny u toj chvilinie sudziać usie ludzkija dušy. Małaja Jahonaja ručka jość toj strašnaj pravicaj Boha, padtrymliva-

jučaj uvieś śviet u padstavach dy kidajucca piaruny i małanki. U toj chvilinie abymaje Jon u vałodańnie ziamlu i ślubuje Ajcu zbudavać novaje spadarstvo, u jakim Božaja chvała nia budzie mieć kanca (Ps. 131). Vidomaje svajo ziamnoje žyćcio raspačynaje Jezus umierčyvańniem i malitvaj, kataraja źmiaščaje u sabie akty: abažańnia, padziaki i achviaravańnie cełaj svajej istoty za hrachi ludziej usich miajscoŭ i časoŭ.

Rodziačysia u takich akaličnaściach Zbaviciel vyjaŭlaje svajo Miłaserdzie, pavučaje nas, što praŭda i ščaście nie zaklučajecca u vonkavaj pyšnaści i bahactvie, na słavie i pryznańniu u ludziej. Chacieŭ nas zaachvocić da umierčyvańnia i zavaładańnia nad saboj. Patrebavali navuki, jakuju Pan Jezus paźniej raźvinie, ale i žyvoha prykładu pakuty i samaachviarnaści. Voś majem prykład u Dziciaci, jakoje lažyć u ćviordym žołabie, u zimnoj i hruboj ciamnacie; u Dziciatku pahardžanym, apuščanym i pazbaŭlenym najprymityŭniejšych varunkaŭ, jakija majuć na ziamli najbiadniejšyja dzieci. Pan Jezus u žołabie betlejemskim pradkazvaje, jakim ducham budzie kiravacca praz usio svajo žyćcio, jakija pravy nadaść ludzkaści, i jakim budzie Jahonaje Uładarstvo. Ciapier vylivaje ślozy, a poźniej pralije kroŭ dziela našaha zbaŭleńnia. Bačym, što u žołabie jość uładarom Miłasernaści, katory adpuščaje hrachi śvietu.

Vialikaja uciecha i viasielle vytryskaje z hroty betlejemskaj na uvieś śviet. Voś pačynajecca novaja era, zaklučajecca novaje Prymireńnie miž Boham i ludźmi, tvorycca zusim novaje žyćcio Boža - ludzkoje. Ad hetaha času Boh budzie hladzieć na ludziej praz Chrystusa, a ludzi buduć zvaročavacca da Boha praz novaha Pasiarednika, katory jość Boham i Čałaviekam. Tut užo ažyćciaŭlajucca słovy Apostoła: "Boh, katory jość bahaty u Miłaserdzia... ažyviŭ nas u Chrystusie".

Pier. z X. Dr. Prof. M. S.

March 21, 1969.

"VAKRUH SKARYNY"

Francis Skaryna, vialiki humanisty i vielmi ščyry chryścijanin, pavinen svaim vialikim ducham i svaimi pavučańniami, svaim chryścijanskim patryatyzmam, luboŭju, jak da svajho narodu, tak i da inšych narodaŭ cełaha śvietu, paviaści biełaruski narod da sapraŭdnaho adradžeńnia, da chryścijanskaho renesansu, dziela čaho i treba viedać, što tolki mahčyma ab im i ab jahonym "akružeńni" daviedvacca. Zviestki skupyja — mo jany lažać jašče nieznojdzienymi u archivach u nas na baćkaŭščynie i pa usiej Eŭropie, kudy bahatšymi.

Pakul što treba karystacca tym, što jaŭnym jość.

Akružeńnie duchoŭnaj atmasfery skarynaŭskaj epochi — heta relihijnaja baradźba miž pravasłaŭjem, katalictvam, unijactvam, dy jašče inšymi relihijnymi pohladami, pierakanańniami, imknieńniami iz Zachadniaj Eŭropy, dzie Skaryna byŭ byccam u svajej chaci.

Što nas najbolš cikavić? U pieršaju čarhu, biezumoŭna, jaŭlajecca toje "akružeńnie" u tyja časy, jakoje złožavałasia z baraćby miž siłami Flerenckaj Unii i siłami supraciŭleńnia joj.

Z pajaŭleńniem mitrapalita Hryhoryja II (Baŭharyna) na Rusi usťryvožyła pravasłaŭnych jepiskopaŭ, śviaščennikaŭ i pravasłaŭnych ludziej na Litvie u Biełarusi i na Ukrainie: znajža — byŭ Iona našym mitrapalitam. Usio zdavałasia być u paradku i cišynie pad pokryvam vialika-kniažackaj ułady samoha Kazimira Jahajłaviča. A tuť vuń raptam niejki Hryhoryj iz Rymu znoŭ niasie nam svaju vuniju — zdradu śviatoha Pravasłaŭja. Ci-ž padzieńnie Kanstantynopola nia była jaŭnaj Božaj karaj za hrachi hrekaŭ, jakija padpisali vo Florenckuju tuju vuniju? Ci-ž Maskva praz heta nie stałasia Trejcim Rymam, dziela abarony usiaho chryćcijanstva ad judašaŭ, ad zdradnikaŭ voś jak hety novy zdradnik u asobie niejkaho z Rymu Hryhoryja, jaki pretanduje na mitrapalicki pasad u Kijevie? Braćcia, pastaimo za viernaść pravasłaŭju, pastaimo hrudźmi praljom kroŭ za Trejci Rym, bo Pieršy Rym daŭno adroksia ad Chrystovaj Viery, a Druhi Rym taksama ciapier upaŭ. Treci sapraŭdny jość Rym u Maskvie, čaćviortamu Rymu nie być nikoli. My vytryvajem, my pieramožam u imia Hospada Isusa Chrysta i pry pomačy Ducha Śviatoha, ab Jakim florenckaja Vunija choča uviaści hereziju i siarod nas pravasłaŭnych chryścian... Taki i padobny nastroj byŭ u Pravosłaŭji u vialikim Kniažsťvie Litoŭska-Biełaruskim i na Ukrainie, pašla užo dosyć doŭhich hadoŭ mitrapalickaho kiravańnia praz Ionu iz Masvy. Stvaryłaś psychalohija supraciuleńnia usiamu unijackamu. I u hetym supraciŭleńni nie małuju rolu adyhryvali pravasłaŭnyja bractvy. I treba skazać słova ab ich.

U samy hod padzieńnia Konstantynopola u 1453 hodzie prychadžanie pravasłaŭnych prychodaŭ, (a było ich tamaka vosiem ťady), sťvaryli pravasłaŭnaje bractva z centram pry Uśpienskaj cerkvi. U 1463 hodzie pajaviłaś u Lvovie pravasłaŭna-haradzkoje bractva. Adzin bahaty pravasłaŭny hramadzianin, pa imieni Granapan Drošan, addaŭ čaść bahactva na toje, kab adnavić staraśviecki manastyr śv. Anufryja. Kali praca była zakončana, jon addaŭ jaho pad patranat lvoŭskaho bractva. U Vilnie vilenskija šorniki-rymary arhanizavali kala 1458 h. svajo rymarskaje bracťva. Choć heta było prafesyjanalnaje bractvo, pramysłovaja kaaperacyja, adnak u siłu adnalko-

vaha byta i relihii jejnych členaŭ uvajšli u jaje nikatoryja formy kalektyŭnaho carkoŭnaho žyćcia-byćcia. Bractva arhanizavała ahulnaje śvatkavańnia troch kalendarnych u hadu dnioŭ: Dzień śv. Ducha, Dzień śv. Mikoły i Ražstvo (Kalady). U składčynu nabyvali bratčyki miod, tvaryli ź jaho miadovy napitak, a z vosku rabili śviečki dla cerkvaŭ. Zdabyli i naładzili svoj bratcki dom u Vilnie, jak centr svajho kaaperatyŭnaha žyćcia.

Bractva mieła svoj ustaŭ. Vybierała pa hetamu ustavu svajho načalnika-starastu, kaznačeja-skarbnika, klučnika, asoby padspravazdačnyja. Pry pomačy druhich łaskavych asobaŭ, hetyja upavažnienyja hladzieli za paradkam i dobrymi zvyčajami pry ahulnych trapiezach-bankierach, kab tam nie tvaryłasia lišniaje pjanstva i kab tam nie było nijakoho chulihanstva. Časami zaprašali na hetyja ahulnyja trapiezy pryjacielaŭ — susiedziaŭ rymskaj viery, dy nat ksiandzoŭ, jakija družalubna adnosilisia da bratčykaŭ. U suviazi sa śviatami adbyvalisia i kirmašovyja tarhi. Na rynku časta byvali kanflikty miž samymi bratčykami abo miž bratčykami i druhimi pradaŭcami i pakupnikami. I voś tudy jaŭlalisia upaŭnavažanyja dziela razrašeńnia kanfliktaŭ i atrymańnia ładu i supakoju.

Jak takija, sami pa siabie, hetyja bractvy byli bytavyja kaaperatyvy, z ustavami zapazyčanymi ź niamieckich ramiesnickich arhanizacyj, pabudavanych na hetak zvanych Mahdeburhskim Pravie. Adnak u nas u Biełarusi i na Ukrainie jany pryniali tak-ža i pravasłaŭna relihijny charaktar. I to kalektyŭny hramadzka-pravasłaŭny charaktar. I voś u pary pravodžańnia Florenskaj Unii u nas, jany hetyja bractvy na Biełarusi i na Ukraine uźnialisia na ćviordyja nohi u abaronu pravasłaŭja.

Kali Hryhorij Baŭharyn źjaviŭsia, kab zasieści na mitrapalickim Pasadzie u Kijavie, to jon najpierš parazumieŭsia z Kazimiram Jahajłavičam. Pabačyŭsia ź im, pradstaviŭ jamu usie patrebnyja dakumenty i papskaje breve, u jakim ukazyvałasia niezakonnaść źviaržeńnia Izydara i na fakt składańnia hetym apošnim svajej ułady mitrapalita usiej Rusi u ruki papy Kaliksta i u pierajemnaść Hryhoryja II (Baŭharyna), jak novaho mitrapalita kijeŭskaho i usiej Rusi. Kazimir byŭ zadavolen. I addaŭ pad apieku i pastyrstva (na skolki jon heta moh zrabić, jak śviecki uładar u svaim Kniaźstvie) usie ruskija jeparchi. Było ich 10 u kijeŭskaj metrapolii. My ich užo pieraličvali u papiarednim artykule. Jany byli u hranicach Biełarusi i Litvy: połackaja, smalenskaja, čarnihaŭskaja, łuckaja, turaŭskaja, uładzimirskaja i u hranicach Ukrainy — halickaja, pieremyśskaja, chołmskaja jeparchija i kijeŭskaja mitrapolija. Kazimir

Jahajłavič vialikamu kniaziu Vasiliju Vasiljeviču radziŭ, kab zhadziŭsia na heta i łaskavym vokam hladzieŭ na Hryhoryja II (Baŭharyna), ale toj na heta nie zhadziŭsia. Prasiŭ ab hetym i Ivana III Vasiljeviča, pierajemnika Vasilija, ale i hety nie zhadziŭsia. Tady im napisaŭ: "Nia chočacie, dyk Boh z Vami! Ale viedajcie, što Iona bolš nia budzie kiravać iz Maskvy biskupstvami i prychodami, duchavienstvam i miranami u maim vialičaznym kniastvie: Hryhoryj II — mitrapalit kijeŭski i usiej Rusi heta budzie čynić.

Iona, daviedaŭšyś ab prybyściu Hryhoryja, zahareŭsia ahniom złości i abureńniu jaho hranic nia było. Iona probavaŭ uziać u pałon svajho sapiernika, kali hety abježdžaŭ svaje jeparchii i byŭ asvabodžan tolki dziakujučy umiešańniu samoha Kazimira. (d. b.).

A. *Janka Tarasevič*

DUMA

Minajuć dni, minajuć nočy,
Prajšło i leta; liścio šurššcić
Pažoŭkšaje; patuchli vočy,
Zasnuli dumki; serca śnić.

Zasnuła ŭsio... nia čuju ja,
Ci ty žyvieš duša maja?
Tupa hladžu kruhom na śviet
I śloz nima i śmiechu nad nami,

Dy dola dzie maja? Mabyć
Sudźboj nie dadziena mnie nijakoj!
Kali nia sudžana mnie dobra žyć —
Čamu nia žyć chacia lichoj?!

Nie daj, o Boža, mo' va śnie
Kaleć i stynuć sercam mnie
Hniłoj kałodaj pralažać
Nie daj nie čuć i nie kachać.

O daj mnie žyć, Tvarec uzniebna,
O daj mnie sercam, sercam žyć
Kab prasłaŭlać Tvoj śviet chvalebny,
Kab moh ja ŭsich ludziej lubić.

Žudaść, niavola — Hora ŭ joj,
Niavoli žyć, — i spać — strašniej —
Pražyć biaz śledu—strachaćcio!
Tady ŭsio adno: i śmierć i žyćcio!

Pierakład z ruskaje movy vierša Šeŭčenki praz a. Vładziuka.

Padpiska na hod 70 centaŭ, cana adnaho exemplara 15 c.

Vydaviec-Redaktar (Publisher-Editor): Rev. Francis Cherniawski

Address: 164 Broadway, Fort Edward, N.Y., U.S.A., 12828
Telephone: RH7-5117

Printed by The Whiteruthenian Press • 452 South Avenue, Syracuse, N.Y., 13204